

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1195/23
7.12.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ у већу састављеном од судија Радмиле Радић, председника већа, Иване Марковић Радојевић и Светлане Павић, чланова већа, у парничном поступку по тужби тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Саша Табаковић, адвокат из Београда, Дурмиторска улица бр. 3/2, против туженог Града Београда кога заступа Градско правобранилаштво Града Београда, Ул. Тиршова бр. 3, ради утврђења и накнаде штете, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П 401/21 од 20.12.2022. године, у седници већа одржаној дана 07.12.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ ПОТВРЂУЈЕ пресуда Вишег суда у Београду П 401/21 од 20.12.2022. године у делу става првог изреке којим је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца, којим је тужилац тражио да суд утврди да тужилац има право коришћења на 1516/2237 идеалних делова парцеле број ... КО ..., што је тужени Град Београд дужан признати и трпети да тужилац на основу ове пресуде укњижи своје право коришћења у катастру непокретности.

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 401/21 од 20.12.2022. године П 401/21 од 20.12.2022. године у преосталом делу става првог изреке којим је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тужилац тражио да се обавезе тужени Град Београд да тужиоцу АА исплати износ од 7.731.600,00 динара, на име накнаде за трајно заузеће 1516 м2 парцеле бр. ... КО ... са законском затезном каматом од дана подношења тужбе па до исплате, као и у ставу другом изреке и у том делу предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да тужилац има право коришћења на 1516/2237 идеалних делова парцеле бр. ... КО ..., што је тужени дужан признати и трпети да тужилац на основу ове пресуде укњижи своје право коришћења у катастру непокретности, као и да се обавезе тужени Град Београд да тужиоцу АА исплати износ од 7.731.600,00 динара на име накнаде за трајно заузеће 1516 м2 парцеле број ... КО ... са законском затезном каматом од дана подношења тужбе па до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 93.000,00

динара, у року од 15 дана по пријему писаног отправак пресуде.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавио тужилац, побијајући је у целости из свих законских разлога предвиђених одредбом члана 373 став 1 ЗПП.

Испитујући пресуду у складу са одредбом члана 386 ЗПП (“Службени гласник РС” бр. 72/11, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23), апелациони суд је оценио да је жалба тужиоца делимично основана.

Према утврђеном чињеничном стању, ревизијом катастра из 1956. године (ЗКУЛ ...) катастарска парцела ... цепана је на две катастарске парцеле и то КП ... површине 4787 м² по природи њива и КП ... површине 4197 м² по природи њива, укупно старо стање је било површине 1 ха 05 ари, укупно ново стање је било површине 8984 м², уз напомену да је разлика у површини настала услед прерачунавања површина (грубе грешке ревизијом катастра). Дана 26.12.1958. године национализована је и постала друштвена својина катастарска парцела ... површине 10500 м² по природи њива власништво ББ из ... ВВ (отац тужиоца) преминуо је дана 26.04.1984. године, оставински поступак спроведен је 18.04.1986. године, па је решењем Четвртог општинског суда у Београду О 1735/86 од 18.04.1986. године расправљена заоставштина пок. ВВ која се састојала између осталог и од права коришћења парцеле ... уписане у ЗКУЛ ... КО ..., а за наследнике на заоставштини су оглашени оставиочева супруга ГГ и његов син АА. Дана 06.09.1986. године поднет је предлог за усаглашавање земљишно-књижног и катастарског стања, забележен под број 952-4/3. Заоставштина пок. ГГ, мајке тужиоца, преминуле дана 25.10.2006. године, расправљена је правноснажним решењем јавног бележника од 13.10.2020. године, па је утврђено да заоставштину именоване сачињава имовина која се састоји од права из оставинског решења Четвртог општинског суда у Београду од 18.04.1986. године, а за наследника по законском основу наслеђивања оглашен њен син АА. У земљишним књигама за КО ... у ЗКУЛ бр. ..., између осталог, у А пописном листу биле су уписане: под редним бројем 4 парцела број ... њива ... првобитно 10500 м² измењеном решењем Дн 7364/86 на 4787 м² и под редним бројем 8 парцела бр. ... њива ... са површином од 4197 м², такође на основу решења Дн 7364/86. Под Б у власничком листу наведене су парцеле укњижене као друштвена својина, а на основу решења Секретаријата за финансије НОО Чукарица од 07.09.1959. године, док је у В теретеном листу на њима укњижено право коришћења у корист ВВ. У бази података катастра непокретности за КО ... наведено да ревизијом премера 1956. године геодетски мерена катастарска парцела ..., пут површине 2.173 м² уписана у поседовни лист број ... у КО ... у коме је као корисник уписана Општина Чукарица (последње стање пре ступања на снагу катастра непокретности). Према збирци исправа за КО ... катастарска парцела ... КО ... није уписана у земљишне књиге, у којима није извршено ни спајање парцела које чине парцелу..., те је приликом излагања података о непокретностима и правима на њима за КО ... вршено усаглашавање података катастра и земљишне књиге сагласно одредбама чланова 83, 99 и 100 тада важећег Закона о државном премеру и катастру и уписано право на непокретностима чланом 37, 44 и 50 Правилника о изради и одржавању катастра непокретности и Закона о јавним путевима те Закона о планирању и изградњи, којом приликом је катастарска парцела ... КО ... површине 2237 м² уписана у ЛН бр. ... у коме је уписан као корисник са 1/1 Град Београд право својине са 1/1 Република Србија на објекту број 1 некатегорисани пут, катастарска парцела ... КО ..., такође са

правом својине уписана је и Република Србија са 1/1 Град Београд као корисник са 1/1. Коначно је решењем СКН од 22.12.2016. године на парцели ... КО ... извршена промена врсте права и са правом јавне својине уписан Град Београд, како је стање и данас. У катастру непокретности у ЛН бр. ... Општине Чукарица КО ... уписана је парцела број ... од 2237 м² у улици ... као градско грађевинско земљиште под земљом и другим објектом укупне површине 2237 м², јавна својина Града Београда, са 1/1 описана као некатегорисани пут, чији је власник Град Београд са 1/1 у државној својини Републике Србије са 1/1. Секретаријат за финансије народног одбора општине Чукарица на основу члана 304 и 35 и 58 Закона о национализацији најамних зграда и грађевинско земљиште и члана 32, 33, 34, 35 Уредбе о поступку за спровођење национализације најамних зграда и грађевинског земљишта, а у вези одлуке о одређивању ужег грађевинског реона на ужем подручју Града Београда донете од стране Народног одбора Града Београда 20.03.1959. године, потврђене од Извршног већа Народне скупштине НРС решењем 762/59 од 20.03.1959. године донео је решење 03-бр. 13030/2 од 07.09.1959. године којим је утврђено да су даном 26.12.1958. године национализоване и постале друштвена својина изграђена и неизграђена грађевинска земљишта у КО ... између осталог и парцела бр... у површини од 10.500 м², њива власништво ББ из ..., за коју парцелу нема других података.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је утврдио да је парцела бр. ... КО ..., њива површине од 10.500 м² у земљишним књигама била уписана као својина ББ (у односу на кога тужилац и није доказао своје правно следбеништво). Претпоставка првостепеног суда је да је ББ био правни претходник тужиоцевог оца ВВ који је касније према В теретном листу земљишних књига за КО ... уписан у ЗКУЛ бр. ... имао на тој парцели право коришћења, а када је она 1986. године на основу пријавног листа решењем ДН 7364/86 цепана на две парцеле број ... површине 4787 м² и ...површине 4197 м², а које су остале укњижене као друштвена својина још на основу решења Секретаријата за финансије НОО Чукарица од 07.09.1959. године, пошто је 26.12.1958. године парцела ... изузета од ранијег власника и национализована као неизграђено грађевинско земљиште у КО ... Применом Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта и Уредбе о поступку за спровођење национализације најамних зграда и грађевинског земљишта, а у вези одлуке о одређивању ужег грађевинског реона на ужем подручју Града Београда донета од стране Народног одбора Града Београда 20.03.1959. године, потврђена од стране Извршног већа Народне скупштине РС од 03.07.1959. године. Тужилац је у априлу 1986. године наследио право коришћења парцеле ... од свог покојног оца ВВ који је овај (и још његов правни претходник као ранији сопственик) на њој задржао по национализацији. Како тужилац и не тврди да је он био у поседу парцеле ... КО ... у површини од 10.500 м², нити да је у њеном поседу био било ко од његових правних следбеника у моменту када је 2010. године њен овде спорни део од 1.516 м² приликом оснивања катастра непокретности ушао у састав парцеле ... КО ..., за коју је утврђено да је део некатегорисаног пута површине 2237 м² у јавној својини овде туженог Града Београда, то првостепени суд закључује да тужиоцу не даје право на утврђење права коришћења земљишта које представља јавни пут. Начин и поступак враћања одузете имовине и обештећење на имовину која је на територији Републике Србије применом прописа о аграрној реформи, национализацији, секвестрацији, као и других прописа на основу акта о подржављењу после 09.03.1945. године одузето од физичких и одређених правних лица и пренесено у општеном, државну, друштвену или задружну својину

(у даљем тексту враћање имовине) прописани су Законом о враћању одузете имовине и обештећењу уколико право својине не оствари конверзијом права коришћења у право својине у складу са чланом 101а Закона о планирању и изградњи при чему је децидно прописано да се не враћа право својине на непокретностима које су по уставу и закону искључиво у јавној својини, а ако право на враћање имовине није могуће као овде, право на обештећење остварује се по законом прописаним условима од Републике Србије. Првостепени суд сматра неспорним да је део парцеле на коме тужилац тражи утврђење права коришћења и за коју тражи накнаду, као за фактички експроприсану непокретност, ушао у састав јавног пута и постао јавна својина туженог и то у време када није био ни у својини ни у државини тужиоца, а ни његових правних претходника, пошто је на њему планиран и фактички изграђен некатегорисани пут одређен за јавну намену сагласно Закону о јавним путевима и Закону о планирању и изградњи, следи да је пут на спорном делу парцеле изграђен док је био у режиму друштвене, а потом државне својине, па не може бити речи о његовој фактичкој експропријацији по основу које би тужени Град Београд био у обавези да тужиоцу исплати одговарајућу накнаду у висини тржишне вредности, као за експроприсано земљиште у парничном, односно ванпарничном поступку, јер је до фактичке експропријације могло доћи само под условом да је парцела заузета у јавном интересу док је била у режиму приватне својине, а што овде није случај.

Изрека првостепене пресуде у погледу дела тужбеног захтева из става првог изреке, који се односи на утврђење права коришћења на 1516/2237 идеалних делова катастарске парцеле бр. ... КО ..., је јасна, разумљива и не противречи сама себи и разлозима пресуде, а образложење пресуде садржи јасне разлоге о свим битним чињеницама тако да се законитост и правилност пресуде у овом делу тужбеног захтева са сигурношћу може испитати па не стоје наводи тужиоца о наводно учињеној битној повреди одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП.

Наиме, у конкретном случају, на катастарској парцели бр. ... КО ... изграђена је улица као јавни - некатегорисани пут, то земљиште је фактички приведено намени и представља добро у општој употреби у својини јединице локалне самоуправе на чијој се територији налази, па у таквој ситуацији није могућ њен (делимичан) повраћај у државину претходног власника (корисника), нити је могуће конституисање власничког овлашћења -права коришћења у корист физичких лица.

Следом наведеног, на правилно утврђено чињенично стање првостепени суд је правилно применио материјално право када је оценио тужбени захтев за утврђење права коришћења тужиоца неоснованим, а разлоге које је дао првостепени суд за своју одлуку, овај суд прихвата као у потпуности и применом одредбе чл. 396 став 2 ближе не образлаже, па је применом члана 390. ЗПП потврђена побијана пресуда у том делу, као у ставу првом изреке ове пресуде.

Међутим, основано се у жалби тужиоца указује да је побијана одлука у преосталом делу става првог изреке, којим је одбијен тужбени захтев за досуђивање накнаде за трајно заузеће 1.516 м² парцеле бр. ... КО ... захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374 став 1 тачка 12 Закона о парничном поступку, с обзиром да у побијаној пресуди недостају јасни и потпуни разлози о битним чињеницама, па се правилност донете одлуке у овом делу не може испитати.

Према стању у спису, на шта се основано указује у жалби тужиоца, првостепени суд је током поступка пропустио да утврди да ли је и ако јесте, у ком делу, земљиште КП ... КО ... на коме је тужилац (односно његови правни претходници) имао право коришћења, прешло у јавну својину. С тим у вези, првостепени суд је без адекватног образложења одбио тужиочев предлог да се сагласно одредби члана 42 Закона о експропријацији затражи процена тржишне вредности парцеле ... КО ... или на исту околност одреди вештачење преко вештака грађевинске струке, као и да се обави геодетско вештачење које би приказало парцелу раније ознаке ... КО ... уписане у ЗКУЛ ... са површином од 10.500 м² од момента основног премера, односно уписа у земљишне књиге, са свим променама облика и површине до дана вештачења, те идентификације парцеле ... КО ... и утврди да ли у њен састав улази и који део катастарске парцеле раније ознаке ..., односно да ли постоји и у којим мерама и границама, те од стране кога заузеће и ког дела катастарске парцеле раније ознаке ... КО ..., као и природу тог заузећа, као и да на све ове околности изведе доказ саслушањем тужиоца. Овај пропуст последица је погрешног закључка првостепеног суда да право на накнаду по основу фактичке експропријације не припада носиоцима имовинског права - права коришћења на заузетом земљишту.

Наиме, став према којем корисник заузетог земљишта има право на одговарајућу накнаду се темељи на дугогодишњој пракси Европског суда за људска права у примени Протокола 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права по којој су губитак сваке могућности да располажу својом имовином, као и неуспех покушаја предузетих да се ситуација поправи, довели до озбиљних последица да би се ова ситуација сматрала случајем *de facto* експропријације на начин који није у складу са правом на мирно уживање имовине. Отуда се ту ради о повреди права из члана 1. Протокола и та повреда траје све до момента успостављања равнотеже интереса, а то ће наступити када се власник (односно носилац права коришћења као најширег власничког овлашћења у режиму друштвене својине) адекватно обештети.

Приликом одлучивања, првостепени суд није имао у виду одредбу чл. 38 став 1 Закона о национализацији зграда и грађевинског земљишта (Сл. Лист ФНРЈ бр. 52/58 ... 1/63) који је важио у време формирања јавног пута, према којем грађевинско земљиште које је национализовано остаје у поседу ранијег сопственика све док га он на основу решења општинског народног одбора не преда у посед општини ли другом лицу ради изградње зграде или другог објекта или ради извођења других радова. Тужени током поступка није презентовао доказ о постојању решења народног одбора о предаји у посед земљишта који је предмет захтева из тужбе у погледу исплате накнаде.

Као последица наведеног пропуста релевантне чињенице које се тичу одлучивања у овој правној ствари за сада нису потпуно и правилно утврђене.

Наиме, из утврђеног чињеничног стања не може се са сигурношћу утврдити стварна површина катастарске парцеле ... КО ..., с обзиром да су приложени докази у међусобној колизији. Из изведених доказа произилази да је ревизијом катастра из 1956. године катастарска парцела ... КО ... површине 10.500 м² цепана на две катастарске парцеле ... и ... укупне површине 8984 м², без разјашњења шта значи напомена "разлика у површини (1.516 м²) настала услед прерачунавања површина (грубе грешке)

ревизије катастра". Даље, остаје нејасно како је две године касније 1958. године национализована катастарска парцела ... КО ...површине 10.500 м2, ако је две године раније ревизијом катастра она цепана на две мање парцеле чија је површина у збиру мање површине (8.984 м2) од оне коју је она имала у моменту национализације (10.500 м2), па је даље остало нејасно и како је тужилац 1986. године, након смрти оца, могао да наследи право коришћења на катастарској парцели... КО ... у површини од 10.500 м2. Такође, првостепени суд је пропустио да утврди да ли је у катастарску парцелу ... КО ... ушао део катастарске парцеле раније ознаке ... КО..., те уколико јесте, у којој површини и да ли је заузео тужени, односно да ли је у конкретном случају дошло до фактичке експропријације тужиоцевог земљишта, а што за последицу има исплату одговарајуће накнаде.

Имајући у виду учињену битну повреду одредаба парничног поступка, те пропусти у чињеничном утврђењу које су од значаја за правилну примену материјалног права првостепена пресуда је морала бити укинута у погледу одлуке о делу захтева из тужбе који се односи на одређивање накнаде за трајно заузеће 1516 м2 парцеле бр.... КО ..., па се предмет у том делу враћа првостепеном суду на поновно суђење применом одредбе члана 391 став 1 и 392 став 2 ЗПП, као што је одлучено у ставу другом изреке.

Укинута је сагласно одредби члана 401 тачка 3 ЗПП и одлука о трошковима поступка из става другог изреке ожалбене пресуде, јер зависи од коначног исхода спора и постигнутог исхода странака.

У поновном поступку, првостепени суд ће, имајући у виду примедбе из ове пресуде, поуздано и потпуно утврдити релевантне чињенице од значаја за доношење законите и правилне одлуке, тако што ће одлучити о предлогу за извођење доказа вештачењем од стране вештака одговарајуће струке, који треба да разјасни да ли је у катастарску парцелу ... КО ... ушао део катастарске парцеле раније ознаке ... КО ....., те уколико јесте, у којој површини и да ли је заузео тужени, и на основу таквог чињеничног стања донети правилну и закониту судску одлуку, у којој ће изнети јасне, непротивречне и потпуне разлоге о одлучним чињеницама.

**Председник већа-судија
Радмила Радић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић